

گزارش را با اسکن این کیوارکد ببینید.

ماجرای اولین قرعه کشی پیکان در تهران

بهاره خسروی

کارخانه ایران ناسیونال که به همت برادران احمد و محمود خیامی راه اندازی شد، نخستین نماد خودروسازی در ایران و زادگاه پیکان بود؛ خودرو ملی که خیلی از ایرانی ها ۴ دهه با آن خاطره داشتند. مهرماه سال ۱۳۴۱ بود که این دو برادر مشهدی با ۱۰ میلیون تومان سرمایه شرکت ایران ناسیونال راه اندازی کردند. آنها برای توسعه کارشان یک قطعه زمین در حوالی جاده مخصوص کرج، غرب تهران خریدند که در آن اتوبوس های مرسدس بنز آلمان تولید می شد. به مرور زمان با پیشرفت صنعت خودروسازی برادران خیامی کم کم به فکر تولید محصولی متناسب با جیب طبقه متوسط ایران افتادند. این دو برادر بعد از بررسی فراوان در نهایت با شرکت انگلیسی تالیوت که زیرمجموعه روتس بود، به توافق رسیدند؛ شرکتی که در آستانه ورشکستگی بود و خودروهای بی نام های هیلمن هانتر و روتس آروبا به بازار عرضه می کرد. اما تلفظ این نام ها چندان برای ایرانی ها راحت نبود. تا اینکه این دو برادر به واژه پیکان می رسند. ۲۴ دیبهشت سال ۱۳۴۶ خط تولید پیکان راه اندازی شد. در این سال ۲ مدل پیکان روی خط تولید قرار داشت که یکی لوکس و دیگری دولوکس نام داشت. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران که کارخانه ایران ناسیونال به ایران خودرو تغییر نام داد، پیکان حسابی چهره عوض کرد و با ظاهری جدید به عنوان چراغ بنزی رونمایی شد. پیکان که نخستین بار وارد خیابان های تهران شد در دلش قصه های جذابی دارد که شاید کمتر شنیده اید؛ اینکه پیکان مدل ۱۹۷۴ محمدرضا پهلوی که به نیکولای چائوشسکو، رهبر دیکتاتور رومانی، هدیه شده بود اکنون دست یک کلکسیونر رومانیایی است که این پیکان را به قیمت ۹۵ هزار یورو خریده است. یا اینکه ترانه نوستالژیک تولدت مبارک، ابتدا برای سالگرد تولد پیکان سفارش داده شد. گو با وقتی تولید این خودرو خاطر انگیز تاریخ صنعت ایرانی به سه سالگی رسید برادران خیامی برای تبلیغات سفارش ساخت ترانه تولدت مبارک را دادند. در آن زمان که بیشتر آهنگ روی صفحه های کاجویی ضبط و منتشر می شد. نخستین صفحه تولیدی این آهنگ هم از سوی مؤسسه موسیقی پتهون تولید شد. حتما برایتان جالب است که بدانید نخستین قرعه کشی خودرو در یکی از روزهای پاییز سال ۶۱ در تهران برای پیکان انجام شد و فردای آن روز عده ای از مردم پایتخت پای ده های روزنامه فروشی صف کشیدند تا شاید نامشان در میان اسامی برندگان خرید پیکان در روزنامه باشد. ماجرا از این قرار بود که مسئولان وزارتخانه نوپای صنایع سنگین برای حل گرفتاری های بازار خودرو، کمیته توزیع عادلانه خودرو را تشکیل داده بودند و سازوکاری در نظر گرفته بودند تا مردم بتوانند با قرعه کشی خودرو بخردند.

پیکان با همه محبوبیتش میان خانواده های ایرانی ۴۰ سال بعد در ۲۵ دیبهشت ماه سال ۱۳۸۴ آخرین مدتش در کارخانه ایران خودرو به رنگ سفید و با شماره ۱۱۰۲۰۸۵۸ ثبت و بعد از آن موزه ایران خودرو شد. مسئولان شرکت ایران خودرو روی بدنه آخرین پیکان نوشته بودند: «پیکان اربابای بود که صنعت خودرو پرورش آن شکل گرفت و امروز به موزه صنعت می رود تا نظاره گر توسعه این صنعت باشد.»

مسافرت تهرانی ها از بعثت

اولین و بزرگترین ترمینال مسافری تهران در محله خزان ساخته شده که به «ترمینال جنوب» معروف است. ساخت آن سال ۱۳۵۳ به علت رشد سفرهای بین شهری شروع شد و ۵ سال بعد به بهره برداری رسید. این ترمینال بیش از ۱۷ هکتار مساحت دارد و در ۳ طبقه ساخته شده است. «تعاونی و شرکت مسافری در آن فعال است و همواره هزاران نفر از اینجا به شهرهای جنوبی کشور سفر می کنند.»

کوره پزخانه هایی که آباد شد

محله خزان در زمان صفویه، در حریم شهر تهران و جنوب دروازه های غار و خانی آباد قرار داشت و در عهد ناصری، به محل تجمع کوره های آجرپزی تبدیل شد. نام اولیه این محله «قرح آباد» بود که بعدها به «خزان بخارایی» معروف شد. «خزان» برگرفته از اسم «عباس خزان» مالک زمین ها و «بخارایی» برگرفته از نام شهید «محمد بخارایی» از اعضای فداییان اسلام است که بعد از شهادت، نامش را روی این محله گذاشتند.

«خزان» در ذهن خیلی ها با فوتبال و خاطراتش گره خورده است

نوستالژی های فوتبالی

محله خزان بخارایی دیدنی و نتیجه رشد پرشتاب تهران در دهه های ۳۰ و ۴۰ است. اگرچه این محله در طرح جامع سال ۱۳۴۶ نقشه ای نداشته بود اما یکباره به محله ای شناخته شده در جنوب تهران و پایتخت تبدیل شد که در این میان، فوتبالیست ها نقش پررنگی در معرفی آن داشتند. محله خزان از شمال به بزرگراه بعثت، از جنوب به بلوار ابریشم، از شرق به خیابان فداییان اسلام و از غرب به خط آهن و متروی شهری منتهی می شود.

فوتبالیست ها اینجا استخوان ترکانند

به جرأت می توان گفت «خزان» محله زمین خاکی ها و فوتبالیست هاست؛ محله ای که از بچه ۵ ساله گرفته تا افراد مسن آن، عاشق فوتبال هستند و هنوز هم در زمین های به جا مانده از گذشته، دنبال توپ می دوند.

منوچهر والسی زاده، پیشکسوت دوبله می گوید: «خیلی ها در زمین های خاکی خزان استخوان ترکانده، برای خودشان کسی شده اند؛ افرادی مثل مجید نامجموطلق، محمد نوازی، ابراهیم میرمحمدی، علی لطیفی، حسین کاظم زاده، علی صالحی، سهراب دستجردی (مری فوتبال)، داود حقی، شاپور علی عباسی، محمد میرمحمدی، عباس آقایی، مصطفی نظری، علی شکر خدا، محمد میرمحمدی و... که اینک با تعصب از خزان و زمین هایش تعریف می کنند.»

عباس خزان که بود؟

اهالی از عباس خزان به نیکی یاد می کنند؛ چرا که در ساخت بیمارستان آیت الله کاشانی در سال ۱۳۳۹ و حتی شکل گیری محله نقش مهمی داشته است. او برای ساخت مسجد جامع خزان هم تلاش کرد و با کمک اهالی، این مسجد بزرگ و قدیمی را ساخت. همچنین، عباس خزان با قسط بندی یا بخشش قطعاتی از زمین های خود سبب خانه دار شدن کارگران کارخانه ها، کوره پزخانه ها، کشاورزان، مهاجران و کارمندان شرکت های راه آهن، روغن نباتی و قو و چیت سازی در این محله شد.

برگزاری ۲ لیگ محلی با ۱۸ تیم

زمین برق خزان، زمین میرزایی، زمین اصلی، زمین مطهری، زمین شهدا، زمین پرسپولیس، زمین نبی، زمین شاهین شهر و زمین علی آباد، اسامی زمین های خاکی خزان بوده که فوتبالیست های زیادی در آنها رشد کرده اند. شاید باور نکنید اما در این زمین ها که بیشترشان به چمن مصنوعی و طبیعی مجهز شده، بچه های خزان هر ساله ۲ لیگ برگزار و در هر لیگ ۱۷ تا ۱۸ تیم با یکدیگر رقابت می کنند. محمد امیراحمدی، از قدیمی های خزان می گوید: «اینجا به قول معروف هر تیمی برای خودش زمین فوتبال داشت. برخی از زمین های خاکی از بین رفته یا چمن شده اند اما زمین برق خزان به همان شکل باقی مانده است. علتش وجود دکل های برق در این زمین است که سبب شد اجازه ساخت خانه در کنار دکل ها داده نشود». اکنون محله خزان ۵ زمین چمن و مدارس متعدد فوتبال در کنار زمین خاکی برق خزان دارد. برخی از فوتبالیست های دوستان هم به ورزشگاه سهند می روند که هر از گاهی در آن مسابقات فوتبال بین اهالی و تیم های مطرح برگزار می شود.

یادگار حاج آقا مخبر در محله

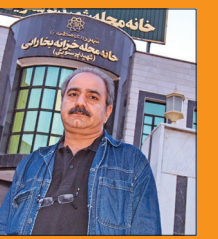
شهید حجت الاسلام سید عبدالکریم مخبر، امام جماعت مسجد فاطمیه (س)، از افراد تاثیرگذار محله خزان بود که با راه اندازی صندوق قرض الحسنه «ذخیره سعادت»، کمک قابل توجهی به خانواده های محروم کرد. او در مراسم افتتاح این صندوق قرض الحسنه، یک کیف سامسونگ خرید تا جوهرات و کمک های نقدی مردم در آن نگهداری شود، اما اینک صندوق قرض الحسنه این مسجد دارای محل ثابتی در خزان است.

حجت الاسلام مخبر که سرپرستی ستاد ۲ کمیته منطقه ۱۲ را هم بر عهده داشت، در دوران دفاع مقدس به مناطق جنگی اعزام شد. در نهایت، ۲۵ آذر سال ۱۳۶۰ هنگامی که در خانه اش مشغول پذیرایی از سوگواران حسینی بود، از سوی یکی از تروربست های منافق ترور شد و به شهادت رسید. او سال ۱۳۰۵ در بروجرد به دنیا آمد و از روحانیون مبارزی بود که سنگ بنای مساجد امام جعفر صادق (ع) و حضرت ابوالفضل (ع) را در کنار مسجد فاطمیه گذاشت. صندوقی که او در خزان راه اندازی کرد، حدود ۴۵۰ خانوار را تحت پوشش داشت.

ستاره سینما، بچه این محله است

محله خزان در دوران دفاع مقدس، ۴۰۰ شهید تقدیم اسلام کرده که یکی از آنها «پرویز پرستویی» است. او برادر «پرویز پرستویی» هنرپیشه معروف سینما و تلویزیون است که ۱۷ مهر سال ۱۳۲۷ در همدان چشم به جهان گشود و ۲۸ دیبهشت سال ۱۳۶۱ به شهادت رسید. یکی از خیابان های اصلی خزان به نام این شهید بزرگوار است که پیکرش در قطعه ۲۶ بهشت زهرا (س) دفن شده است. پرویز پرستویی خاطرات زیادی از خزان دارد: «۳ سال بعد از تولدم از روستا به تهران آمدم و به دروازه غار رفتم. تا سال ۱۳۴۸ آنجا بودیم؛ خانه قمرخانم، پدرم دستفروش بود. از همین بلوری های اینجا (مغازه دارهای شوش)، جنس های بلوری می گرفت و در کرج می فروخت. بعد از مدتی قرار شد خانه بخریم، اما با کدام پول؟ مادر پس انداز کرده بود: ۱۱ هزار تومان. از همان پول های خرجی که پدرم می داد. آمدمم به یکی از کوچه های خیابان عباسی و خزان بخارایی، برسیده به ترمینال، خانه ای گرفتم ۲ طبقه که ۵ اتاق داشت.»

۱۳۵۹ سال

بود که منطقه ۱۶ به مناطق بیست گانه تهران پیوست. آن زمان، خزان از مهم ترین محله های این منطقه بود و همسطح سازی گودها، یکی از مهم ترین تحولاتی بود که آن زمان در این محله رخ داد.

در محله خزان بخارایی وجود دارد که از آنها به عنوان فلکه اول تا چهارم یاد می شود. گفته می شود عباس خزان، تفکیک و فروش زمین ها را از ضلع شمالی محله شروع کرد و این فلکه ها را به مرور ساخت.

۴ میدان

در محله خزان بخارایی وجود دارد که از آنها به عنوان فلکه اول تا چهارم یاد می شود. گفته می شود عباس خزان، تفکیک و فروش زمین ها را از ضلع شمالی محله شروع کرد و این فلکه ها را به مرور ساخت.